

ბუღალტრული დაგეგმვა და მისი უნიფიკაცია

ნინო ჭელიძე

სადაზღვეო კომპანიის გაკორტების კომისიის წევრი

XX

საბუღალტრო აღრიცხვისა და ანგარიშგებიანობის რეგულირების თანამედროვე საერთაშორისო პროცესები ფინანსური აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების სულ უფრო ფართოდ გავრცელებით ხასიათდება.

ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემების უნიფიკაციის პროცესი ხელს უწყობს ანგარიშგებიანობის გამჭვირვალობას და კომპანიებში არსებული ეკონომიკური სიტუაციის რეალურად ასახვას. ეს კი შესაბამისი მონაცემებით მოსარგებლე პიროვნებებს სწორი ეკონომიკური გადაწყვეტილებების მიღების საშუალებას აძლევს.

აღამიანებს მსოფლიოში არსებულ მრავალ ენაზე შეუძლიათ საკუთარი აზრის, იდეისა თუ განცდის

გამოხატვა. უმეტეს ენებზე მათი წერილობითი გადმოცემაცაა შესაძლებელი. მაგალითად, გვაქვს მოცემულობა, რომელიც ქართულად ასე შეიძლება ჩაიწეროს: საწარმომ 1000 ლარის ($X=1000$) საბალანსო ღირებულების ნივთი 1200 ლარად ($Y=1200$) გაყიდა. იგივე მოცემულობის ჩაწერა შესაძლებელია ინგლისურად, გერმანულად, პოლონურად, მორზეს ანაბანის გამოყენებით (სიმბოლოებით •;-) და კომპიუტერულ-ტექნიკური ენითაც კი (სიმბოლოებით 1;0).

ბუღალტერიასაც აქვს თავისი დამწერლობა და ზემოაღნიშნული მოცემულობაც შეგვიძლია მისი საშუალებით ჩავწეროთ.

ბუღალტრული დამწერლობის ტიპური სქემა:

აქტივი (ფული ან სხვა ფასეულობა) ან ვალდებულება		მომავალი პერიოდის ხარჯი		ხარჯი		მოგება/ზარალის ანგარიშგება	
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი
(იყო)	X	X	X	X	X	X	Y
						მოგება/ზარალი = Y-X	

აქტივი (ფული ან სხვა ფასეულობა) ან მოთხოვნა		მომავალი პერიოდის შემოსავალი		შემოსავალი		X	Y
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი		
: !		: !		: !	: !		

მოცემული სქემა გამოიყენება მაშინ, როცა თავდაპირველი მონაცემების საფუძველზე (აქტივის გასვლა და/ან შემოსვლა) მოგება/ზარალის გაანგარიშება იკრძალება.

ამასთან, ამ სქემიდან ანგარიშების: „მომავალი

პერიოდის ხარჯის“ და „მომავალი პერიოდის შემოსავლის“ ამოღებით, მიიღება სქემა, რომელის გამოყენება მაშინ ხდება, როცა თავდაპირველი მონაცემების საფუძველზე მოგება/ზარალის გაანგარიშება დაიშვება.

ბუღალტრული დამწერლობის ტიპური სქემა შემდეგია:

აქტივი (ფული ან სხვა ფასეულობა) ან ვალდებულება		მომავალი პერიოდის ხარჯი		ხარჯი		მოგება/ზარალის ანგარიშგება	
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი
(იყო)	X	X	X	X	X	X	Y
						მოგება/ზარალი=Y-X	

აქტივი (ფული ან სხვა ფასეულობა) ან მოთხოვნა		მომავალი პერიოდის შემოსავალი		შემოსავალი		X	Y
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი		
! :		! :		! :	! :		
						მოგება/ზარალი=Y-X	

მოგება/ზარალის გაანგარიშება თავდაპირველი მონაცემების საფუძველზე არ დაიშვება, ვთქვათ მაშინ, როცა არასუფთა კონტრაქტი არსებობს ანუ როცა ცვლადია აღნიშნულ შემთხვევაში. მოცემული სქემა იღებს შემდეგ სახეს:

აქტივი (ფული ან სხვა ფასეულობა) ან გაღებულება		მომაველი პერიოდის ხარჯი		მოგება-ზარალის ანგარიშება	
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი
(იყო)	X	X			

აქტივი (ფული ან სხვა ფასეულობა) ან მოთხოვნა		მომაველი პერიოდის შემოსავალი			
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი		
:!			:!		

მოგება-ზარალი=არ
იანგარიშება

ხოლო, როცა დადგება მომენტი და Y მიიღებს საბოლოო მნიშვნელობას, ანუ როცა დაფიქსირდება X და Y, როგორც მუდმივი სიდიდეები, ანუ მაშინ, როცა დაიშვება მოვება/ზარალის გაანგარიშება, ხდება სქემებში გატარებები: - ანგარიში „მომავალი პერიოდის ზარჯი“ იხურება ანგარიში „ზარჯზე“, ხოლო ანგარიში „მომავალი პერიოდის შემოსავალი“,

იზურება ანგარიშ „შემოსავალზე“ და შესაბამისად მოგება/ზარალი იანგარიშება.

როცა მოვება/ზარალის გაანგარიშება თავდაპირველი მონაცემების საფუძველზე დაშვებულია, მაშინ სქემა 1 იღებს სახეს:

აქტივი (ფუჭი ან სხვა ფასეულობა) ან ვალდებულება	
დებუტი	კრედიტი
იქი	X

ხარჯი	
დებუტი	კრედიტი
X	X

აქტივი (ფუჭი ან სხვა ფასეულობა) ან მოთხოვნა	
დებუტი	კრედიტი
X	:!

შემოსავალი	
დებუტი	კრედიტი
:!	:!

მოგება/ზარალის ანგარიშგება
=[Y-X]

და ამ სქემით ზღეზა გატარება.

მაგალითად: ვთქვათ, საწარმოდან $Y=1200$ ლარ-
ად კრედიტით გაიყიდა $X=1000$ ლარის საბალანსო
ღირებულების ფასეულობა,
მაშინ გვექნება გატარება:

აქტივი		ხარჯი		მოგება-ზარალის ანგარიშგება	
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი
(იყო)	1000	1000	1000	1000	1200
მოთხოვნა		შემოსავალი			
დებეტი	კრედიტი	დებეტი	კრედიტი		
1200		1200	1200		

$$\frac{\text{მოგება/ზარალი}}{200 \text{ მოგება}}$$

ბუნებრივია, როცა საწარმოში ფული 1200 ლარი შემოვა მაშინ მოთხოვნის ანგარიში დაიხურება და წარმოიქმნება ფულის ანგარიში.

ასეთი გატარება შეიძლება ყველა სხვა იმ შემთხვევაში, როცა მოგება/ზარალის განაგარიშება თავდაპირველი მონაცემების საფუძველზე დაიშვება.

მაგალითად: საწარმოში გაასესხა 1000 ლარი

ყოველწლიური 10 პროცენტით. ბუნებრივია, ამ დროს წარმოიქმნება ორი მოთხოვნა: ერთი გას-
ესხებული თანხის (1000 ლარი) თავისდროულად
დაბრუნებაზე, ხოლო მეორე - ამ თანხის დაბრუნე-
ბამდე ყოველწლიური პროცენტის გადახდაზე და
შესაბამისად გატარებები იქნება:

აქტივი		ხარჯი		მოგება/ზარალის ანგარიშგება	
დებიტ	კრედიტი	დებიტ	კრედიტი	დებიტ	კრედიტი
(იული)	1000	1000	1000		
მოთხოვნა		შემოსავალი		1000	1000
დებიტ	კრედიტი	დებიტ	კრედიტი		
1000		1000	1000		
მოგება/ზარალი = ±0					
აქტივი		ხარჯი		მოგება/ზარალის ანგარიშგება	
დებიტ	კრედიტი	დებიტ	კრედიტი	დებიტ	კრედიტი
(იული)	0	0	0		
მოთხოვნა (დარიცხული)		შემოსავალი		0	100
დებიტ	კრედიტი	დებიტ	კრედიტი		
100		100	100		
მოგება/ზარალი = 100 მოგება					

ბუნებრივია, აქაც, როგორც კი ფული შევა წარმოებაში, მაშინ საწარმო მოთხოვნებს დახურავს. მათ შორის მოთხოვნას კონტრაქტის დასრულებისას ფულის (1000ლ) მიღებისთანავე ზოლო დარიცხულს ყოველ წლიურად ასევე ფულის (100ლ)-ს EMO შემოსვლისთანავე კონტრაქტის ვადის ამოწურამდე. ამდენად, სქემა 1 წარმოადგენს იმ ტიპიურ სქემას, რომლითაც პრაქტიკულად უკლებლივ ყველა გატარების გაკეთებაა შესაძლებელი.

საბუღალტრო დამწერლობის უნიფიკაციას უდიდეს

სი მნიშვნელობა აქვს საბუღალტრო აღრიცხვის ორგანიზებისათვის, შევჯერებული ერთობლივი მაჩვენებლების მიღებისათვის, სააღრიცხვო სამუშაოების მექანიზაციისათვის, სათანადო კაღრების მომზადებისა და მათი გამოყენებისათვის.

სავსებით ნათელია, რომ წარდგენილი საანგარიშ-სწორებო ინფორმაციის ხარისხის გაუმჯობესება იწვევს რესურსების ეკონომიას და უფრო ეფექტური მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღებას უწყობს ხელს.

Nino Chelidze

Accounting Script and its Unification

SUMMARY

There are lots of languages in the world. One can express his or her ideas, feelings or emotions in English, in French or in German. In most languages you can write them down, even in Morse (using symbols: •; -).

Accounting also has its writing-language. In this article is shown the unification of accounting writing-language.

Improvement of quality of represented reporting information will lead to economy of resources, elimination of double load of the companies; will promote adoption of more effective administrative decisions.